

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*

INNOVATIVE LEADERSHIP PROGRAM OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER VOCATIONAL EDUCATION IN ROI ET PROVINCE

ศาสตราจารย์

Sakorn Nomrawee

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

Suwat Julsuwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University Thailand

E-mail: Sakornnom2531@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด ร้อยเอ็ด 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นงานวิจัยในรูปแบบการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 214 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนีความ ต้องการจำเป็น (PNI Modified) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.73) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.57, S.D. = 0.66) 2) องค์ประกอบของโปรแกรมการ เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล

* Received July 20, 2021; Revised November 23, 2021; Accepted December 17, 2021

ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) ความมุ่งหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหา

คำสำคัญ: โปรแกรม, ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, อาชีวศึกษา

Abstract

This article is a research paper in the form of Research and Development (Research and Development). At present, the desired conditions and needs are necessary for innovative leadership of school administrators. Under Vocational Education, Roi Et Province 2) To develop programs to enhance innovative leadership There are 2 phases of operation: Phase 1 is studying the current condition. Desirable Conditions and Needs for Innovative Leadership of School Administrators Phase 2 Develop a program to enhance innovative leadership of school administrators. The sample group was school administrators. There were 214 teachers under Vocational Education in Roi Et Province. Desirable condition and the necessity of innovative leadership of school administrators group chat log and a form to assess the suitability and feasibility of the program The statistics used in the data analysis were percentage, mean, need index (PNI Modified). under vocational education, Roi Et Province Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.73). Overall, it was at the highest level ($\bar{X} = 4.57$, SD = 0.66) 2) Elements of the program for enhancing innovative leadership of educational institution administrators were: 1) Principles and rationale, which consisted of concepts and theories related to current conditions, problems and importance. 2) Objectives include the goals to be achieved in implementing innovative leadership building programs 3) Content framework structure

Keywords: program, leadership, educational institute administrators, vocational education

บทนำ

ณ สภาวะสังคมปัจจุบัน ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจหรือทางด้านสังคมอันนำไปสู่การปรับตัวขององค์กรเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ต้อง

ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศชาติและในระดับองค์กรเป็นอย่างมาก โดยได้มีการเริ่มตั้งแต่กำหนดนโยบายในการให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและมีการวางแผนเพื่อนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่เป็นผู้นำด้านนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้วิกฤติการณ์และสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรนั้น ผู้นำองค์กรจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะผู้นำคือผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนและเสริมสร้างให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดและแนวทางในการสร้างสิ่งใหม่ วิธีการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร (อภิรักษ์ บุปผาชื่น, 2563) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพ ที่จะนำองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี การศึกษาต้องร่วมมือกันดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของงานและขององค์กร ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ว่าคุณภาพและความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารเป็นเช่นไรสถานศึกษาก็มักเป็นเช่นนั้น ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาสนใจเรื่องอะไร หรือเห็นอะไรมีความสำคัญก็จะส่งเสริมทำให้สถานศึกษามีความเด่นด้านนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างยิ่ง เพราะหากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ความมุ่งมั่น เห็นความสำคัญ ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ก็จะแสดงบทบาทให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ในที่สุดการปฏิรูปการเรียนรู้ ก็จะประสบความสำเร็จ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2547) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบขององค์กรนวัตกรรมที่ยั่งยืนว่า จะต้องประกอบด้วยปัจจัยภายในที่สำคัญคือ การที่ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนการทำ นวัตกรรมอย่างจริงจัง การทำแผนที่เส้นทางการทำนวัตกรรม โดยใช้บุคลากรจากสำนักงานต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้บุคลากรสร้างนวัตกรรม ในทศวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นประเด็นที่องค์กรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ เพื่อให้เกิดทักษะในการนำองค์กรไปสู่ทิศทางที่ต้องการ และการที่จะพัฒนาทักษะของผู้นำไปในทิศทางนวัตกรรมนั้น นอกจากจะต้องพัฒนาความรู้ ความชำนาญในด้านเทคนิคแล้ว ผู้นำยังจะต้องได้รับการพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วย ในการที่จะสร้างให้เกิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์นั้น ต้องควบคู่กับภาวะผู้นำเพื่อให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งให้อิสระทางความคิดกับบุคลากร เพื่อให้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ แก่องค์กร ซึ่งการพัฒนาให้ผู้ประกอบการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) นั้นจะช่วยสร้างคุณค่าและมูลค่าทาง

เศรษฐกิจแองค็อกกร และยังส่งผลดีต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศชาติอย่างต่อเนื่องด้วย

จากปัญหาสภาพปัจจุบันและความต้องการเร่งด่วน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองในเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน เป็นองค์กรแห่งการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งซึ่งที่นอกเหนือไปจากความคิดธรรมดา เป็นความคิดใหม่ที่ตรงกันข้ามกับความคิดเดิม โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาสร้างรูปแบบความคิด หรือผลผลิตใหม่ ที่สมบูรณ์แบบ (Anderson, L. A., 1970) มีวิสัยทัศน์เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของทุกสิ่งที่เป็นไปได้สำหรับองค์กร ที่บ่งบอกถึงจุดหมายปลายทางที่เด่นชัดและมีเอกลักษณ์สำหรับองค์กรนั้น วิสัยทัศน์เป็นภาพอนาคตที่ดึงดูดใจ น่าเชื่อถือและเป็นจริงได้สำหรับองค์กร (NANUS B., 1992) สร้างบุคลากรให้มีการทำงานร่วมกันของทีม งานที่ประสบผลสำเร็จให้ได้ผลผลิตสูงนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมไว้ ได้แก่ ผู้นำผู้บริหาร หรือหัวหน้าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ความยุติธรรม หลักการ ความมีเหตุผล และความเป็นเพื่อนร่วมงานของผู้นำ จะสามารถเสริมสร้างบรรยากาศของการทำงานเป็นทีมได้อย่างดี (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2538) ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นการทำผู้มีจิตใจสูง ไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว การแสดงออกโดยไม่เบียดเบียน มีความเมตตา กรุณา มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสมบัติของมนุษย์อันเป็นไปเพื่อความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกัน หรือศีลธรรม (ประเวศ วะสี, 2545) สามารถสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมเป็นองค์กรรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะองค์กรที่สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และพนักงานในองค์กรมีการเลือกใช้ความคิดใหม่หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อพัฒนาเครื่องมือ ระบบ กระบวนการ นโยบาย สินค้าหรือบริการที่มีความใหม่ต่อองค์กรและทำให้เกิดประโยชน์ ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม และต้องรู้จักบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2553)

บริบทของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ (ปวช.) ระดับเทคนิค (ปวส.) ระดับเทคโนโลยี (ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ) และการประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะอาชีพระยะสั้นและระยะยาวที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญาการอาชีวศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ ค่านิยมอาชีวศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษามีค่านิยมที่เป็นเป้าหมายหลักในการปลูกฝังที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ คุณธรรม (Merit) คุณภาพ (Quality) ความร่วมมือ (Collaboration) ความเป็นมืออาชีพ (Professional) ประกอบด้วย 8 สถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด วิทยาลัยเทคนิคสุวรรณภูมิ วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด วิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด

วิทยาลัยการอาชีพโพพหนอง วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย และ วิทยาลัยการอาชีพพนมไพร ด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา คือกระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีฝีมือ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการทำงานเป็นช่างจริง มีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว มีการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และทวิภาคี เพื่อผลิตผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังมุ่งเน้นส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขอีกด้วย การบริหารงานภายในสถานศึกษาประกอบไปด้วย 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และฝ่ายวิชาการ

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นว่าการมีผู้บริหารเชิงนวัตกรรม มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดการศึกษา หรือพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้น โดยศึกษามูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำและเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้สนใจ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

1. ขั้นตอนการ

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยประเด็นในการสำรวจสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มาจากข้อสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.4 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) นำผลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 478 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยการสุ่มอย่างง่าย (random sampling) จำนวน 214 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับ การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน สังกัดวิทยาลัยที่ทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบเลือกตอบที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก (Force choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) กำหนดค่าคะแนน เป็น 5 ระดับ

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

3.2.2 สร้างแบบสอบถามภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยครอบคลุมองค์ประกอบหลักและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ความถูกต้อง และปรับปรุงตามคำแนะนำ

3.2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจและให้คำแนะนำ แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามคำแนะนำ

3.2.5 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจนของข้อคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนี

ความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 ขึ้นไป แล้วคัดเลือกข้อที่เข้าเกณฑ์ไว้ใช้จริง ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการ ควบคุมวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

3.2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร สถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง

3.2.7 การตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อย่างง่ายของเพียร์สัน โดยพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์จากคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2.8 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น โดยนำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจ จำแนกตามเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Cronbach'Alpha Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3.2.9 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่ม ตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความ ต้องการจำเป็นภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการในการเก็บข้อมูลจากทางคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา

4.2 นำแบบสอบถามในรูปแบบที่อยู่เว็บไซต์ และคิวอาร์โค้ดพร้อมหนังสือขอ ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านระบบ รับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และนำข้อมูลที่ได้จากการสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการของการพัฒนาโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม หลักการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นำมาพัฒนา เป็นโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และดำเนินการนำ

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไปดำเนินการ (Focus group discussion) และประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้อำนวยการในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด 3 คน รองผู้อำนวยการ 2 คน และครูผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีวุฒิการศึกษาสูงสุดไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ได้แก่ 1) นายอาคม จันทร์นาม ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด 2) นายศุภชัย แนนอุดร ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพพนมไพร 3) นายสิทธิศักดิ์ เพิ่มพูล ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย 4) นายจำเนียร สุมาริธรรม รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด 5) นายชกรณเกียรติ สิทธิจันทร์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด 6) ดร. ทฤษฎี เสมา ครูชำนาญการพิเศษ และ 7) นางพนิตพร กลางประพันธ์ ครูชำนาญการพิเศษ

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และนำข้อมูลที่ได้จากการสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการของการพัฒนาโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม หลักการพัฒนาภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหาร และกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 นำร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เครื่องมือที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบบันทึกการสนทนา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกระหว่างการสนทนากลุ่ม เพื่อการตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) กำหนดค่าคะแนน เป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย ระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมิน แบบบันทึกการสนทนา และออกแบบประเมิน แบบบันทึกการสนทนา

2.2.3 สร้างแบบประเมิน แบบบันทึกการสนทนา โดยใช้ประเด็นของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการศึกษา มาเป็นกรอบการสร้าง

2.2.4 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ความถูกต้อง และปรับปรุงตามคำแนะนำ

2.2.5 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจนของข้อคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เทคนิค IOC (Index of Item - Objective Congruence) หรือดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 ขึ้นไป

2.2.6 จัดทำแบบประเมิน และ แบบบันทึกการสนทนา ฉบับสมบูรณ์ และ นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการ จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับความต้องการจำเป็นของทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ค่าระดับ	\bar{X}	S.D.	ค่าระดับ		
ความคิดสร้างสรรค์	4.08	0.71	มาก	4.62	0.78	มากที่สุด	0.132	2
การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.08	0.75	มาก	4.65	0.62	มากที่สุด	0.140	1
การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.16	0.73	มาก	4.56	0.67	มากที่สุด	0.096	4
การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้	4.17	0.84	มาก	4.71	0.61	มากที่สุด	0.129	3
บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม	4.35	0.69	มาก	4.56	0.65	มากที่สุด	0.048	5
การบริหารความเสี่ยง	4.36	0.70	มาก	4.35	0.68	มาก	-0.002	6
โดยรวม	4.20	0.73	มาก	4.57	0.66	มากที่สุด	0.008	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการบริหารความเสี่ยง รองลงมาคือ บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ ความคิดสร้างสรรค์ สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ความคิดสร้างสรรค์ การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม การบริหารความเสี่ยง ตามลำดับ

2. โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด องค์ประกอบของโปรแกรมได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) ความมุ่งหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 6 Module ดังนี้ Module 1: การมีความคิดสร้างสรรค์ Module 2: ผู้นำการเปลี่ยนแปลง Module 3: การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม Module 4: การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ Module 5: การบริหารความเสี่ยง Module 6: บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การประเมินก่อนการพัฒนา ประเมินหลังการพัฒนา 5) สื่อ และ 6) การวัดและการประเมินผล ความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.44$) ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66, S.D. = 0.44$)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การอภิปราย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.73$) เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การบริหาร ความเสี่ยงบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ความคิดสร้างสรรค์ สภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.57, S.D. = 0.66$) เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม การบริหารความเสี่ยง จะเห็นได้ว่าสภาพปัจจุบันด้านการบริหารความเสี่ยงมีค่าระดับมากที่สุด คือผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง ลดและควบคุมความเสี่ยงได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีความสามารถในการกระจายความเสี่ยง หรือโอนความเสี่ยง เนื่องจากสภาพปัจจุบันการบริหารความเสี่ยงทั้งสามด้านมีการปฏิบัติเป็นเป็นอย่างดีและต่อเนื่องส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการบริหารสถานศึกษา และยังให้ความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ข้อ ต่อไปในอนาคต

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบของโปรแกรมได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) ความมุ่งหมาย

ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 6 Module ดังนี้ Module 1 การมีความคิดสร้างสรรค์ Module 2 Module 2: ผู้นำการเปลี่ยนแปลง Module 3: การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม Module 4: การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ Module 5: การบริหารความเสี่ยง Module 6: องค์กรแห่งนวัตกรรม 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การประเมินก่อนการพัฒนา การพัฒนา ประเมินหลังการพัฒนา 5) สื่อ และ 6) การวัดและการประเมินผล ความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.44) ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.44) และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่ายของเนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ (ธำรง บัวศรี, 2542); (สมิตรา พงศธร, 2550); (ไท คำล้าน, 2551); (ปริญญา มีสุข, 2552) จนสามารถสรุปองค์ประกอบของโปรแกรมได้ 5 ส่วน จึงได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม สอดคล้องกับ (Barr, M.J. & Keating L.A., 1990) ที่อธิบายขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างโปรแกรม โดยเริ่มด้วยขั้นตอนที่ 1 ขั้นการประเมินซึ่งเป็นการประเมินความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวางแผนด้วยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินหลังการปฏิบัติ สอดคล้อง กับ (เฉลิมพล สุปัญญาบุตร, 2562) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 24 มีองค์ประกอบของโปรแกรม 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการพัฒนา 4) เนื้อหา 5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีองค์ประกอบของโปรแกรม 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรม 5) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ขอค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่สำคัญ อยู่ 6 ด้าน คือ ความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม และการบริหารความเสี่ยง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาภายใต้การสร้างนวัตกรรมการศึกษาโดยควรให้ความสำคัญกับตัวผู้บริหารและครูที่จะพัฒนาตนเองเพื่อจะนำองค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนามาประยุกต์และพัฒนาการเรียนการสอนให้กับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยใช้หลักการและวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างจากงานวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนา และหาวิธีการที่ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพสูงสุด 2) ควรมีการศึกษาพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านอื่น ๆ เพื่อจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป 3) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นหลังจากนำโปรแกรมโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. ใน วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไท คำล้าน. (2551). การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2545). ภาวะผู้นำพหุวิชาสภาพสังคมไทยและวิธีแก้ไข. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์พริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- ปริญญญา มีสุข. (2552). ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2547). การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร ฉบับปรับปรุง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมิตรา พงศธร. (2550). สรุปเรื่องหลักสูตร. วารสารสภาการศึกษาภาคทอโลกแห่งประเทศไทย 2(79), 15-23,
- อภิรักษ์ บุปผาชื่น. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม : การขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ Leadership for Innovation: Drives Your Organization towards Excellent. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 4(3) , 205-216.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). การบริหารทักษะและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- Anderson, L. A. (1970). Beyond Change Management: How to Achieve Breakthrough Results Through Conscious Change Leadership. (2nd ed). San Francisco: CA: Pfeiffer.
- Barr, M.J. & Keating L.A. (1990). Introduction Elements of program development, Developing effective student services program. San Francisco: Jossey-Bass.
- NANUS B. (1992). A Checklist for reviewing environmental education programs. The Journal of Environmental Education, 23(2), 46–50.